

ΩΣ ...

Πολλοί, με την είσοδο της ηλεκτρονικής ψηφιακής α-γράμματης απεικόνισης της γραφής, μίλησαν για τὸ τέλος τῆς γραφῆς, γιὰ μία γραφή μετὰ τὴν γραφή, γιὰ μία μετα-γραφή. Ἀντίστοιχα, με τὴν εἴσοδο τῶν ἠλεκτρονικῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τοῦ ἠλεκτρονικοῦ βιβλίου, μίλησαν καὶ γιὰ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου. Τὰ γράμματα, βέβαια, δὲν ἐξαφανίζονται ἀντικαθίστανται μετὰ μία διωνυμική μονάδα 0-1, ἢ ὁποία μετὰ διαφόρους συνδυασμούς, κατόπιν διαδοχικῶν κωδικοποιήσεων καὶ ἀποκωδικοποιήσεων, μεταγράφει, καταγράφοντας στὴ "μνήμη" τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν ὅλες τὶς δυνατὲς γνώσεις.

Ἀνεξάρτητα, ὅμως, ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς γραφῆς καὶ τῶν (κατα)γραφῶν τῆς γνώσης μετὰ τὴ βοήθεια τῆς εἰκονικῆς, ἰδιογραφικῆς, ἱερογλυφικῆς, σφηνοειδοῦς, γραμματικῆς (μετὰ γράμματα, σύμφωνα μόνον ἢ καὶ φωνήεντα) γραφῆς τὸ ζήτημα τῆς ἀνάγνωστος παραμένει. Αὐτῆς τῆς διαδικασίας, δηλαδή, τῆς ἀναγνωρίσεως στοιχείων ποὺ στοιχειοθετοῦν λέξεις καὶ φράσεις, μία γλώσσα καὶ τὸ νόημά της ἔτσι ὥστε νὰ προκύψει μία γνώση μετὰ τὴν ἀνάγνωστος.

Ἐνα ἐρώτημα πάντως τίθεται ἀμείλικτο. Ἀπὸ σένα, ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ βιβλίο, ἀπὸ ἕναν τρίτο: "ἄρα γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις;" (Πράξεις 8,30). Αὐτὰ ποῦ διαβάσεις τὰ καταλαβαίνεις; Κι ἐδῶ ἀκόμα εἶναι θέμα ἀποκωδικοποίησης, προσπάθειας νὰ μπῆς στὸ νόημα αὐτῶν ποὺ διαβάσεις, νὰ τὰ γνωρίσεις καὶ νὰ τὰ ἀγαπήσεις. Θὰ πρέπει, δηλαδή, ν' ἀκολουθήσεις κάποιες φάσεις προσεγγίσεως τοῦ περιεχομένου. Νὰ διατρέξεις διάφορα στάδια στὴν ἀνάγνωστος καὶ νὰ προχωρήσεις ἀπὸ τὰ δεδομένα στὶς πληροφορίες, ἀπὸ τὶς πληροφορίες στὶς γνώσεις καὶ στὴ γνώση, ἀπὸ τὴ γνώση στὴ σοφία καὶ στὴ ζωὴ ποὺ κρύβεται πίσω ἀπ' ὅλα αὐτὰ (ὁ Τ.Σ. Ἐλιοτ πάντα παρῶν μᾶς τὸ θυμίζει). Γιὰ νὰ δημιουργήσεις, τελικά, μία σχέση, μία γνωριμία καὶ μία φιλία. Εἶναι βιβλία μετὰ τὰ ὁποῖα, καθὼς φαίνεται συνδέσαι μετὰ μία βαθύτερη σχέση.

Τὸ ζήτημα πάντως εἶναι μετὰ ποιὸ σκοπὸ πιάνεις ἕνα βιβλίο στὰ χέρια σου. Γιὰ νὰ μάθεις κάτι ποὺ σὲ ἐνδιαφέρει; Γιὰ νὰ βρεῖς κάτι ποὺ σοῦ εἶναι χρήσιμο στὴν ἐργασία σου; Γιὰ νὰ περάσεις τὴν ὥρα μιᾶς διαδρομῆς εὐχάριστα ἢ ὠφέλιμα; Γιὰ νὰ συντροφέψεις τὴ μοναξιά σου; Γιὰ κάποιους ἄλλους λόγους; Ἄλλωστε μπορεῖς νὰ μὴν ἔχεις καὶ κανένα λόγο ἢ καὶ ἀπὸ ἀμηχανία νὰ πιάσεις νὰ ξεφυλλίζεις κάποιες σελίδες. Ἄλλες φορὲς πάλι οἱ ἐπιλογές σου εἶναι συγκεκριμένες. Μετὰ ἀπὸ μία πρώτη "γνωριμία" ἐπιδιώκεις συναντήσεις καὶ συναντήσεις μάλιστα ἀλλεπάλληλες. Ἐπανερχεσαι γιὰ νὰ γνωρίσεις περισσότερο τὸ

περιεχόμενο, να προσέξεις κάτι που σου είχε διαφύγει, να εκτιμήσεις μία λεπτομέρεια, να χαρείς μία φράση που την παίρνεις μαζί σου και την επαναλαμβάνεις.

Σιγά σιγά δημιουργείται μία φιλία, γίνεσαι φίλα προσ-κείμενος με τὰ κείμενα ενός βιβλίου, "έξαρτάσαι" και αισθάνεσαι πολλές φορές τη "στέρηση" όταν σου λείπει ή απαραίτητη "δόση". Τὸ νοιώθεις, ὅταν σὲ κάποια μετακίνησή σου αισθάνεσαι τὸ βράδυ τὴν ἔλλειψη τοῦ ἀγαπημένου σου ἀναγνώσματος και ἀναζητᾶς ματαίως στή μνήμη σου τὴ θεραπεία και τὴ σωτηρία σου σὲ ψήγματα θύμησης στίχων ἢ φράσεων ἀπὸ ἀγαπημένα βιβλία. Ἡ μνήμη, ὅμως, σου παίζει παιχνίδια. Δὲν σου ἐπαναφέρει ἀκριβῶς αὐτὸ που σου ξεφεύγει.

Τότε ἀναπολεῖς τὸ ἴδιο τὸ βιβλίο, τὴν αἴσθηση που εἶχες ὅταν τὸ ἀνέπτυσες σὰν εἰλητάριο, ρουφοῦσες τὴν κάθε του λέξη, ἀνέπνεες τὸν ἀέρα που ἀποπνέει και γευόσουν τὴ γλύκα του σὲ μία αισθητηριακή, θὰ ἔλεγα, σχέση μαζί του. Τότε εἶναι που ἀνεβαίνει μέσα σου ἡ ἐπιθυμία νὰ κατεῖχες μία ἰσχυρὴ μνήμη και ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ μπορεῖς νὰ ἐπαναφέρεις στὰ μάτια σου ὅλα τὰ ἀγαπημένα σου βιβλία και ἀναγνώσματα. Μά, τότε, θὰ κινδύνευες νὰ πέσεις πάλι στὰ δίχτυα μίας εἰκονικῆς πραγματικότητας και αισθάνεσαι νὰ σὲ παραμονεύει ὁ ἀνθρωπάκος τῆς ἠλεκτρονικῆς ὀθόνης και νὰ σὲ εἰρωνεύεται κλείνοντάς σου πονηρὰ τὸ μάτι και νὰ σου ψιθυρίζει σιγανὰ στ' αὐτὶ ὅτι πάλι στὰ χέρια μου θὰ πέσεις και σὲ περιμένω στή στροφή μὲ ἕναν φορητὸ ὑπολογιστή!

Τότε ἐσὺ ἀνασυντάσσεσαι, προσπαθεῖς νὰ ἐπιστρατεύσεις ὅλους τούς μηχανισμούς ἀμύνης, που ἔχεις στή διάθεσή σου, ψυχολογικούς ἢ ἄλλους και ἐπαναλαμβάνεις ὅτι "ὁ καιρὸς τῶν πολέμων καιρὸς ἐργασίας ἐστι" (Βαρσανούφιος) και θυμᾶσαι, ὅτι ὁ ρῶσος προσκυνητῆς "κουβανούσε" μαζί του στὸ σακκιδίό του, σ' ὅλες του τις περιπέτειες, τὴ Φιλοκαλία γιὰ νὰ εἶναι σίγουρος ὅτι τὸ βράδυ κουρασμένος ἀπὸ τὴν ὁδοιπορία τῆς ἡμέρας θὰ εἶχε μαζί του τὸ ἀγαπημένο του ἀνάγνωσμα, αὐτὸ που τοῦ εἶχε γίνει φίλος του καρδιακός, ἀφορμὴ νὰ γνωρίσει και ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του, γνωριμία ζωῆς και συνοδοιπόρος που τὸν καλοῦσε νὰ βαδίσει μαζί του (vademezum) στοὺς φιλοκαλικούς δρόμους τῆς ἠθελημένης βιοκαλίας του. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε μάθει στήν ἐντέλεια "τὴν τέχνη τῆς ἀνάγνωσης" (πρβλ. ὁμότιτλο δοκίμιο τοῦ Σωτήρη Τριβιζᾶ). Ἀπομένει και σέ μᾶς νὰ τὴν μάθουμε και νὰ τὴν ἀσκήσουμε. Ἀλλά ἀπ' ὅ,τι καταλαβαίνω, θὰ μείνουμε κατὰ τὰ φαινόμενα μία ζωὴ τεχνίτες "ἀσκούμενοι".